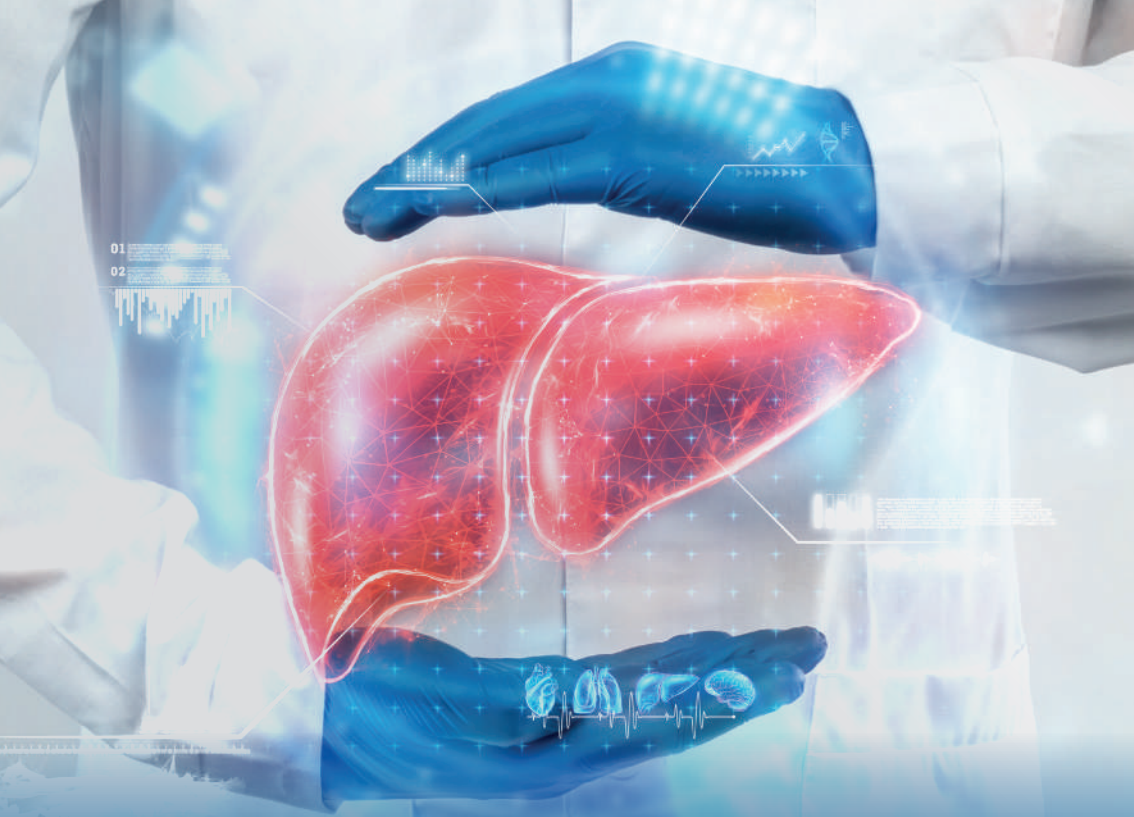

KARACİĞER NAKLİ ÖNCESİ

SIKÇA SORULAN SORULAR

**ORGAN
NAKLİ
MERKEZİ**

HAYATI BAĞIŞLA

• KARACİĞER NAKLİ ÖNCESİ

1-KARACİĞERİN GÖREVLERİ NELERDİR?

Karaciğer, vücudumuzda birçok hayati fonksiyonu yürüten çok önemli bir organdır. Karaciğerin görevlerini şöyle özetleyebiliriz. Karaciğer, yediklerinizi vücudunuzun kullanabileceği besin maddelerine çevirir. Örneğin nişastayı şekere çevirir. Yağların sindirimi için safra üretir. Kan şekerini düzenler. Demir, vitamin ve enerji kaynaklarını depolar. Ayrıca, enfeksiyonlara karşı koruma sağlar.

Karaciğer hasar görürse, bağışıklık yanıtı bozulacağı için enfeksiyon oluşma riski artar.

Karaciğerde hormonların çalışması için gerekli enzimler ve vücudun yapıtaşları olan proteinler de üretilir. Hem vücudumuzun ürettiği hem dışarıdan alınan ilaç, alkol, bakteri ve toksin gibi vücudumuza zararlı olan maddeleri temizleme görevi de karaciğer tarafından yürütülür.

2- ERİŞKİNLERDE KARACİĞER YETERSİZLİĞİNİN EN SIK NEDENLERİ NELERDİR?

Karaciğerin yeterli fonksiyon görmediği bir durum olan karaciğer yetersizliği çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabilir. Bu nedenler arasında en önemlileri karaciğer sirozu, kronik karaciğer hastalığına yol açan virüsler, yani Hepatit B, C ve D virüsleri, aşırı alkol tüketimi, kanser ve obezitedir.

3-ÇOCUKLARDA KARACİĞER YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ NELERDİR?

Çocuklarda karaciğer yetersizliğine yol açan durumlar yetişkinlerden farklı olabilir. Çocuklarda karaciğer yetersizliğine neden olan hastalıklar arasında sarılıkla seyreden bilier atrezi başta olmak üzere doğumsal karaciğer hastalıkları ve wilson hastalığı gibi bazı metabolik hastalıklar yer alır.

4-ANİ BAŞLAYAN (akut) KARACİĞER YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ NELERDİR?

Bazı durumlarda karaciğer yetersizliği hızlı gelişebilir. Hepatit A ve B enfeksiyonlarında, mantar zehirlenmesinde, çata-pat zehirlenmesinde ve bazı ilaçların kullanımı sırasında karaciğer yetersizliği akut olarak adlandırılan, hızlı bir şekilde ortaya çıkabilir.

5-KARACİĞER YETERSİZLİĞİ / SİROZUN BULGULARI NELERDİR?

Karaciğer yetersizliği ve sirozunda çeşitli belirtiler ortaya çıkabilir. En sık karşılaşılan belirtiler halsizlik, gözlerin ve derinin sararması ile kendini gösteren sarılık, idrar renginin koyulaşması, daha ağır durumlarda, bilinç bulanıklığı ve koma, kan kusma, yemek borusunda varis oluşması, vücutta kolay morluklar oluşması ve kanamaya eğilim ve karında su toplanmasına bağlı şişkinliktir.

6-KARACİĞER NAKLİ KİMLERE YAPILIR?

Karaciğerin fonksiyonlarını yerine getiremediği çeşitli hastalıklarda, karaciğer nakli yapılması gerekebilir. Karaciğer naklinin yapılabileceği hastalıklar arasında siroz, bazı karaciğer

kanserleri, ani başlayan yani akut karaciğer yetersizliği, wilson hastalığı gibi bazı metabolik hastalıklar ve kronik karaciğer hastalıkları bulunmaktadır. Kronik karaciğer hastalıkları damarsal yada safra yollarını tutan çeşitli hastalıklardan da kaynaklanabilir.

7-SİROZ OLMADAN KARACİĞER NAKLİ GEREKİR Mİ?

Karaciğer naklinin yapıldığı tek durum siroz değildir. Siroz başlangıcı olan hepatit B ve C virüs taşıyıcılarında gelişen karaciğer tümörlerinde, akut karaciğer yetmezliğinde, bazı metabolik hastalıklarda, damarsal ve safra yollarını tutan çeşitli hastalıklarda siroz gelişmeden de karaciğer nakline gereksinim duyulabilir.

8-KARACİĞER NAKLİ İÇİN ORGAN KAYNAKLARI NELERDİR?

Karaciğer nakli için iki organ kaynağı söz konusudur. Karaciğer, beyin ölümü gerçekleşmiş insanlardan tam ya da yarım ve hastaların 4. dereceye kadar akrabaları gibi canlı organ vericilerinden yarım olarak alınabilir.

9-KADAVRADAN KARACİĞER NAKLİ NEDİR?

Kadavradan karaciğer nakli; trafik kazası, kalp krizi veya beyin kanaması gibi durumlar sonucu beyin ölümü gerçekleşen kişilerin organlarını bağışlamasıyla gerçekleşir. Ölen kişiden uygun şartlarda çıkarılan ve özel koruma sınırlarında korunan karaciğerin, organ çıkarıldıktan sonra en geç 12-24 saat içinde nakledilmesi gerekir.

10-CANLIDAN CANLIYA KARACİĞER NAKLİ NEDİR?

Karaciğer hastalığı olan ve organ nakli ihtiyacı bulunan kişilerin akrabalarından ya da uygun akraba vericilerin bulunamadığı durumlarda gerekli etik kurul onayları alınarak akraba dışı kişilerden alınan karaciğer ile yapılan, organ nakli ameliyatıdır.

11-CANLIDAN CANLIYA KARACİĞER NAKLİ İÇİN KİMLER VERİCİ OLABİLİR?

Karaciğer hastalığı olan kişinin 4. dereceye kadar olan akrabaları verici olabilir. Akrabadan vericisi olmayan hastalara, yasalarla belirlenmiş olan etik kurullardan onay alınarak akraba dışı vericilerden de karaciğer nakli yapılabilir. Genel olarak 18-45 yaş arasındaki uygun kişiler verici olarak kabul edilmekle birlikte, üst yaş sınırı merkezlere göre farklılık gösterebilir. Zayıf kişilerde organ vericisi olabilir.

12-ÇAPRAZ NAKİL NE DEMEKTİR?

Bazı karaciğer hastaları vericileri olmasına rağmen kan uyumsuzluğu nedeniyle kendi vericilerinden karaciğer alamamaktadır. Aynı problemi yaşayan iki çift arasında birinin vericisinden diğersinin alıcısına nakil gerçekleştirilebilir. Bu durum çapraz nakil olarak adlandırılır.

13-KARACİĞER NAKLİ İÇİN KAN GRUBU UYUMU GEREKİR Mİ?

Karaciğer nakli yapılabilmesi için kan grubu uyumu olması gerekir. Ancak acil koşullar söz konusu olduğunda, kan

grubu uyumlu olmayan organ alıcısı ve vericisi arasında da karaciğer nakli yapılabilir.

14-AKRABADAN YAPILAN NAKİL DAHA İYİ SONUÇ VERİR Mİ?

Canlıdan canlıya karaciğer naklinde genel olarak akrabalar verici olarak kullanılmaktadır. Akaraba dışı nakiller etik kurul onayına sunulduktan sonra yapılabilir.

15-KARACİĞER NAKLİ İÇİN KADAVRA BEKLEME LİSTESİNDEYKEN NE YAPILMALIDIR?

Karaciğer nakli kadavra bekleme listesinde uygun organ beklerken nakil için hazır olmak çok önemlidir. 7/24 ulaşılabilir telefonların açık olması ve başta enfeksiyon olmak üzere tıbbi olarak uygun olması gereklidir. Bu arada hastanın tetkik sonuçlarını mutlaka 3 ayda bir organ nakli birimine iletmesi, mümkün ise hastanın nakil merkezine bizzat müracatı gerekir.

16-KARACİĞER NAKLİ BEKLEME LİSTESİNDEYKEN HANGİ AŞILAR YAPILMALIDIR?

Karaciğer nakli bekleme listesindeyken bazı hastalıklara karşı koruma sağlamak amacıyla bazı aşıların yapılması önemlidir.

Hepatit B'ye bağlı olmayan karaciğer hastalıkları için karaciğer nakli yapılacaksa hastalara Hepatit B aşısı yapılmalıdır.

Hepatit A geçirmeyen hastalara da Hepatit A aşısı yapılmalıdır. Ayrıca her

sonbaharda grip aşısı yapılması da önerilir.

17-BEKLEME LİSTESİNDEYKEN NAKİL İÇİN ÇAĞRI OLDUĞUNDA NE YAPILMALIDIR?

Uygun organ bulunduğu nakil için zaman kaybedilmemesi çok önemlidir. Karaciğer nakli için bekleme listesinde olan hastalara çağrı yapıldığında, hastanın aç bir şekilde çağrının yapıldığı merkeze süratle ulaştırılması gerekir. Bazı durumlarda hastane veya Kızılay'da nakil için gerekli kanın olmadığı durumlarla karşılaşmaktadır. Bu durumlar için hastalar kan grubu kendisi ile aynı olan 10-15 kişilik bir kan verici listesi yapmalı gerekli durumda bu kişilerin hemen hastaneye gelerek kan vermesi sağlamalıdır.

KARACİĞER NAKLİ HASTANE SÜRECİ

1-KARACİĞER NAKLİ HANGİ DOKTORLAR TARAFINDAN YAPILIR?

Organ nakli deneyim ve uzmanlık gerektiren bir ameliyattır. Dolayısıyla karaciğer nakli bu alanda uzmanlaşmış genel cerrahlar tarafından yapılır. Ancak ameliyat öncesi hazırlık ve sonrası takip başta gastroenteroloji ve enfeksiyon hastalıkları uzmanı olmak üzere multi-disipliner bir ekip tarafından yürütülür.

2-KARACİĞER NAKLİ AMELİYATINDAN HEMEN ÖNCE NE TÜR HAZIRLIKLAR YAPILIR?

Karaciğer nakli ameliyatından önce hastanın ameliyat için uygunluğu değerlendirilir. Bunun dışında ameliyatta kullanılması muhtemel yeterli miktarda kan ve kan ürünlerinin de hazırda bulundurulması gerekir.

3- KARACİĞER NAKLİ AMELİYATI NE KADAR SÜRER?

Karaciğer nakli ameliyatlarının süresi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Genel olarak 6 ile 12 saat arasında sürmektedir.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA HASTANEDE KALMA SÜRESİ NE KADARDIR?

Karaciğer ameliyatından sonra hastanede kalış süresi çeşitli faktöre bağlı olarak değişebilir. Normal koşullarda hastanede kalış süresi ortalama 3 haftadır.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA YOĞUN BAKIMDA NE KADAR KALINIR?

Ameliyat sonrasında olağan dışı bir durum meydana gelmediği sürece hastalar yoğun bakımda ortalama 1-3 gün kalmaktadır.

6-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ERKEN DÖNEMDE KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR NELERDİR?

Ameliyat sonrası erken dönemde nakledilen karaciğerin damarsal bağlantılarında tıkanıklık, organ reddi, kanama, akciğer problemleri, böbrek problemleri ve enfeksiyonlar görülebilir.

7-KARACİĞER NAKLİ SONRASI HASTANEDE BAKIM SÜRECİ NASILDIR?

Karaciğer naklinin ardından hastaya iyi bir bakım uygulanmalıdır. Ameliyattan sonra hastane sürecinde ateş, nabız, tansiyon takibinin yanı sıra günlük pansumanları ve hastanın üzerinde bulunan diren ve kataterlerin yakın takibi önemlidir.

8- CANLI VERİCİDEN ALINAN KARACİĞERİN BOYUTU NEDİR?

Vericiden organ alındıktan sonra karaciğer fonksiyonlarını devam ettirmesi gerekir. Bu nedenle vericiden karaciğerin tümü alınmaz. Alınan karaciğer vericinin vücut ağırlığının yaklaşık %1'i kadar olmalıdır. Vericinin toplam karaciğer hacminin %65 kadarı çıkarılabilir.

9-CANLI VERİCİNİN RİSKLERİ NELERDİR?

Canlı vericide büyük oranda önemli bir sorunla karşılaşılmaz. Bununla birlikte tüm ameliyatlarda olduğu gibi yüksek oranda olmasa da bazı riskler söz konusudur. %1'den daha az bir oranda canlı vericinin hayati riski söz konusudur. Bunun yanında kanama, kesiyeri sorunu, akciğer ve safra yolu problemleri düşük oranda da olsa karşımıza çıkabilir.

10-CANLI VERİCİ DE AMELİYAT İZİ KALIR MI?

Karaciğer vericisinde cerrahi girişimden sonra ameliyat yerinde iz kalabilir. Ancak estetik yöntemle en aza indirilebilir.

11-AMELİYAT SONRASI CANLI VERİCİNİN TEDAVİ İHTİYACI OLUR MU?

Ameliyattan sonra canlı vericilerin özel bir tedavi ihtiyacı yoktur. Ameliyat sonrasında sorun yaşamadan taburcu olan vericilerin yılda bir tıbbi açıdan takip edilmesi gereklidir.

12-CANLI VERİCİNİN YOĞUN BAKIMDA KALMA SÜRESİ NE KADARDIR, CANLI VERİCİ HASTANEDEN NE KADAR ZAMANDA TABURCU OLUR?

Normal koşullarda karaciğer vericisi olan kişinin ameliyat sonrasında yoğun bakımda kalma süresi 1 gündür. Bütün olarak bakıldığında genellikle ameliyattan 5- 7 gün sonra taburcu olabilir.

13-VERİCİ KİŞİ ASKERE GİDEBİLİR Mİ?

Organ nakli için karaciğer vericisi olan kişiler askere gitmezler.

14-VERİCİ KİŞİ NE ZAMAN GEBE KALABİLİR?

Karaciğer vericisi olan kişilerin ameliyattan sonra en az 1 yıl boyunca hamile kalmaması önerilir. Kesiyerinin tam anlamı ile iyileşmesi gerekir.

15-VERİCİ KİŞİ ALKOL KULLANABİLİR Mİ?

Karaciğer vericisi olan kişilerin ameliyattan sonra en az 8 hafta hiç alkol kullanmaması önerilir.

16-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ALICI VE VERİCİ İÇİN, HASTANE SÜRECİNDE

ZİYARETÇİ VE REFAKATÇİLERİN UYMASI GEREKEN KURALLAR NELERDİR?

Karaciğer nakil ameliyatı sonrasında enfeksiyon gibi bazı durumlara ilişkin risklerin artması söz konusudur. Bu nedenle organ nakli bölümlerinin hem ziyaretçi hem refakatçiler için koyduğu kurallara sıkı bir şekilde uyulması gerekmektedir.

17-KARACİĞER NAKLİ DİĞER ORGAN NAKİLLERİYLE BİRLİKTE YAPILABİLİR Mİ?

Tıbbi gereklilik olduğu zaman hastada uygun ise karaciğer nakli diğer organ nakilleriyle birlikte yapılabilir. Özellikle kombine karaciğer-böbrek nakli yapılmaktadır.

18-KARACİĞER NAKLİNDE CANLI VERİCİNİN HASTANE MASRAFLARI NASIL KARŞILANIR?

Karaciğer naklinde vericinin tüm hastane masrafları alıcı üzerinden SGK tarafından karşılanmaktadır.

KARACİĞER NAKLİ SONRASI

BESLENME;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASI BESLENMEDE NELEREK DİKKAT EDİLMELİDİR?

Nakil öncesinde hastalığa bağlı olarak oluşan iştahsızlık, kilo kaybına neden

olmuş olabilir. Karaciğer naklinden sonra birçok hastaya özel bir diyet uygulanmamasına rağmen, düzenli bir beslenme tarzı oldukça önemlidir. Bağışıklık sistemi baskılayıcı bir ilaç olan kortizon kullanımı iştahta belirgin bir artışa neden olacaktır. Bu nedenle kilo alımı birçok nakil hastasının ortak sorunudur. Aynı zamanda kortizon ve diğer ilaçlara bağlı kan şekeri yükselir. Bu nedenle az yağlı ve az şekerli beslenme önemlidir. Genel olarak bol meyve sebze, yumurta, yağsız et tavuk, taneli tahıllar az yağlı süt, peynir, yoğurt ve balık tüketmelidir.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASI İÇME SUYU OLARAK MUSLUK SUYU KULLANILABİLİR Mİ?

Karaciğer nakli sonrasında hastalar tercihen arıtılmış, şişelenmiş veya kaynatılmış su kullanılmalıdır. Sadece içme suyunda değil, ayrıca kullanılan buzların da aynı tür su kaynaklarından hazırlanması önerilmektedir.

3-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA SİGARA VE ALKOL KULLANIMININ ZARARLARI NELERDİR?

Sigara ve fazla alkol kullanımının genel sağlık açısından zararlı olduğu bilinen bir gerçektir. Karaciğer naklinden sonra sigara ve alkol kullanımı nakledilen organda ve organın damarlarında hasar meydana getirir. Böylece naklin başarılı olma olasılığını olumsuz etkiler.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA KAHVE TÜKETMENİN BİR ZARARI VAR MI?

Karaciğer naklinden sonra kahve

tüketimi sınırlandırılmalıdır. Günde en fazla 1-2 fincan kahve içilmesi tavsiye edilmektedir.

GÜNLÜK YAŞAM;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASI YAŞAM KALİTESİ NASIL ETKİLENİR, NORMAL YAŞAMA DÖNMEK MÜMKÜN MÜDÜR?

Başarılı bir karaciğer naklinden sonra ilaçlarını düzenli olarak kullanan ve hastane kontrollerini düzenli olarak yaptıran her hasta normal yaşamını sürdürebilir.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASI EVDE NE TÜR DÜZENLEMELER YAPMAK GEREKİR?

Karaciğer naklinden sonra evde uygun temizlik ve hijyen koşulları sağlanmalıdır. Banyo, mutfak ve özellikle buzdolabı düzenli olarak temizlenmelidir.

3-KARACİĞER NAKLİ SONRASI NE TÜR EGZERSİZLER YAPILABİLİR?

Fiziksel hareket sağlık açısından birçok fayda sağlar. Karaciğer naklinden sonra ilk 3 ay hafif ve yorucu olmayan egzersizler daha uygundur. En iyi egzersiz yürümedir. Bisiklete binme, yüzme ve temposu orta düzeyde olan dans etme gibi egzersizler kas gücünü arttırmak için çok yararlıdır.

Eğer herhangi bir sorun yaşanmazsa ameliyattan sonra 3 ay gibi kısa bir zamanda tenis ve koşu gibi diğer egzersizler de yapılabilir.

Yapılabilecek egzersizlerin hekimle birlikte planlanması gerekir.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ARABA KULLANILABİLİR Mİ?

Karaciğer naklini izleyen ilk 4-6 hafta içinde hastanın araba kullanması sakıncalıdır. Çünkü hastanın ağrı duyması ile birlikte bu dönemde kullanılan ilaçların yan etkileri nedeni ile dikkatsizlik, unutkanlık ve farklı görme sıkıntıları yaşanabilir.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA TATİLE GİDERKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR? (DENİZE NE ZAMAN GİRİLEBİLİR; GÜNEŞTEN KORUNMAK GEREKİR Mİ?)

Başarılı bir karaciğer nakli yapılmış bir hastanın, seyahat etmesini engelleyecek hiçbir sebep yoktur. Ancak uzun süre hareketsiz kaldığı için kan dolaşımı bozulabilir ve dikiş yerlerinde ağrı hissedilir. Bu nedenle tatile çıkmadan en az 2 hafta önce nakil yapılmış hasta, seyahat planlarını nakil ekibi ile paylaşmalıdır.

Güneş ışınlarının en kuvvetli olduğu gün ortası saatlerde dışarı çıkılmamalıdır.

6-KARACİĞER NAKLİ YAPILMIŞ HASTALAR EVCİL HAYVAN BESLEYEBİLİR Mİ?

Karaciğer nakli yapılmış hastaların evlerinde evcil hayvan beslenmesi önerilmez. Ancak; daha önceden evde bir evcil hayvan varsa ve alıcı bu hayvandan ayrılmak istemiyorsa, nakil sonrası temizlik kurallarına uyulması şartıyla evcil hayvan besleyebilir.

7-KARACİĞER NAKLİ SONRASI BAHÇE İŞİ YAPILIR MI?

Karaciğer nakli yapılmış hastalara topraktan daha kolay hastalık buluşabilir. Bu nedenle, hasta karaciğer naklinden sonra ilk bir yıl bahçe ve toprak işleri ile uğraşmamalıdır.

KİŞİSEL BAKIM;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA GÜNLÜK VÜCUT BAKIM VE HİJYENİNDE NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?

Karaciğer nakli sonrasında, günlük vücut bakımı ve hijyenine dikkat edilmesi çok önemlidir. Her tür yiyecek veya herhangi bir başka maddeyle temas sonrasında mutlaka sıvı sabunla eller yıkanmalıdır.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA NE ZAMAN BANYO YAPILABİLİR?

Karaciğer nakli yapılmış hastalar, ameliyat yerindeki akıntılar kesildikten ve dikişler alındıktan sonra duş şeklinde banyo yapılabilir.

3-KARACİĞER NAKLİ SONRASI DIŞ BAKIMI NASIL YAPILIR?

Karaciğer nakli hastaları diş bakımı ve ağız hijyenine önem göstermelidir. Bunun için her yemekten sonra yumuşak bir diş fırçası kullanılarak dişler fırçalanmalı ve eğer takma diş kullanıyorsa, her yemekten sonra takma dişler iyice temizlenmelidir.

4- KARACİĞER NAKLİ SONRASI DIŞ İMPLANTI YAPILABİLİR Mİ?

Karaciğer nakli sonrası diş implantı yapılabilir.

5- KARACİĞER NAKLİ SONRASI CİLT VE SAÇ BAKIMI NASIL YAPILMALIDIR?

Karaciğer nakli sonrasında kullanılmaya başlanan kortizon; yüzde, göğüste, omuzlarda ya da sırtta sivilcelere sebep olabilir. Eğer sivilce oluşuyorsa, bu bölgede antibakteriyel sabunla yıkanmalı ve deri tümüyle durulanmalıdır. Sivilceyi kapatmaya yönelik kozmetik ürünler kullanılmamalıdır. Kalıcı saç boyaları ve jöleler saçın yıpranmasına ve derinin zarar görmesine yol açabilir bu nedenle dikkatli kullanılmalıdır.

EVDE BAKIM VE TAKİP;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASI UZUN DÖNEMDE NE TÜR CERRAHİ SORUNLARLA KARŞILAŞILABİLİR?

Karaciğer nakli sonrası uzun dönemde bazı cerrahi sorunlarla karşılaşılabilir. Örneğin damarsal yapılarda daralma ve tıkanıklık ya da safra bağlantılarında kaçak ve daralmalar olabilir. Ayrıca ameliyat kesi yerinde zayıflıklara bağlı fitik gelişebilir. Nakil sonrasında gereken tıbbi kontrollere düzenli olarak gidilmesi, sorunların erken farkedilmesine yardımcı olur.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA EVDE YARA BAKIMI NASIL YAPILIR?

Karaciğer nakli sonrasında, ameliyat yerinde yara bakımı hastanede yapılır.

Hasta eve gittiği zaman genellikle yarası iyileşmiştir ve evde yara bakımı yapılması genellikle gerekmez.

3- KARACİĞER NAKLİ ESNASINDA KONULAN SAFRA STENTLERİNİN EVDE BAKIMI NASIL YAPILIR?

Stent bakımı nakil ekibimizin gösterdiği biçimde yapılmalıdır. Stent etrafındaki alan, hekimimiz tarafından verilen özel sıvılar veya ilaçlar ile temizlenmelidir. Stenti tespit eden dikişlerin sağlamlığı sık sık kontrol edilmeli ve stentin çıkmasına sebebiyet verebilecek şiddetli hareketlerden kaçınılmalıdır.

4- KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA NE SIKLIKLA DOKTOR KONTROLÜNE GİDİLMESİ GEREKİR?

Karaciğer nakli sonrasında düzenli doktor kontrolü; naklin daha başarılı sonuç vermesi, çıkabilecek sorunların erken dönemde saptanması, uygulanan tedavilerin takip edilmesi ve gerektiğinde yeni düzenlemelerin yapılması açısından önemli faydalar sağlar. Nakil ekibinin önerdiği düzenli kontroller mutlaka gidilmelidir. Genellikle ilk aylarda poliklinik izlemleri için haftada bir ya da iki kez organ nakli polikliniğine gelmeleri gerekmektedir.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA EVDE NE TÜR TAKİPLER YAPILMASI GEREKİR? (ATEŞ, TANSİYON VB)

Karaciğer nakli sonrasında, evde ne tür takipler yapılması gerektiği EVDE BAKIM KİTAPÇIĞI eşliğinde nakil ekibi tarafından ayrıntılı olarak tarif edilecektir. Genel

olarak evde her gün ateş, nabız ve tansiyon kontrolleri yapılmalıdır.

6-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA NE TÜR DURUMLARDA ACİL OLARAK DOKTORA BAŞVURULMALIDIR?

Beklenmedik tüm durumlarda acil olarak doktora başvurulmalıdır. Özellikle ateş, titreme, karın ağrısı, sarılık veya bilinç bulanıklığı gibi olağandışı durumlar ortaya çıktığında hiç gecikmeden doktorla bağlantı kurulmalıdır.

CİNSEL YAŞAM VE DOĞUM;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA NORMAL BİR CİNSEL YAŞAM MÜMKÜN MÜ?

Karaciğer naklinden sonra normal bir cinsel yaşam mümkündür. Nakilden sonra hasta kendini hazır hissettiğinde, nakilden sonra bir kaç ay içinde cinsel yaşama geri dönebilir.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASI NE ZAMAN ADET GÖRÜLÜR?

Karaciğer nakli yapılmış kadın hastalarda adetlerin tekrar başlama zamanı kişiden kişiye farklılık gösterir. Nakil yapılan hastaların çoğu bir kaç ay sonra adet görebilir. Ancak bazı hastalarda adet 1-2 yıla kadar gecikebilir. Mutlaka bir kadın hastalıkları ve doğum uzmanına başvurarak uygun doğum kontrol yöntemleri kullanılmalıdır.

3-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ÇOCUK SAHİBİ OLUNABİLİR Mİ?

Karaciğer nakli sonrasında genel olarak çocuk sahibi olunabilir. Nakil yapıldıktan sonra çocuk sahibi olmak için en uygun zaman doktorla konuşularak belirlenmelidir.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASI DOĞUM KONTROLÜ UYGULANABİLİR Mİ?

Karaciğer nakli sonrasında uygun doğum kontrol yöntemleri kullanılabilir.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASI BEBEK EMZİRİLEBİLİR Mİ?

Karaciğer nakli genel olarak bebek emzirmeyi engelleyecek bir durum değildir.

İŞ VE OKUL;

1-ÖĞRENCİLİK DÖNEMİNDE NAKİL OLMUŞ HASTALAR OKULA NE ZAMAN DÖNEBİLİR?

Karaciğer nakli yapılmış öğrenciler belirli bir süre sonra tekrar okula başlayabilir. Genel olarak karaciğer naklinden 3 ay sonra hastalar okuluna dönebilir.

2-KARACİĞER NAKLİ YAPILMIŞ BİR HASTA NE ZAMAN İŞE DÖNEBİLİR?

Karaciğer nakli yapılmış hastalar genel olarak nakilden 3 ay sonra işlerine geri dönebilir. İşe geri dönüşte nelere dikkat edilmesi gerektiği doktora danışılmalıdır.

3-RAPOR SÜRELERİ NE KADARDIR?

Karaciğer nakli yapılmış hastalara verilen rapor süresi 3 aydır.

4- VERİCİ OLAN KİŞİ ÇALIŞMAYA NE ZAMAN BAŞLAYABİLİR?

Herhangi bir olağan dışı durum ortaya çıkmadığı sürece karaciğer nakli için organ vericisi olan kişiler genel olarak 1-2 ay sonra çalışmaya başlayabilirler.

5-ORGAN ALICI VE VERİCİ KİŞİYE NE KADAR SÜRE İSTİRAHAT RAPORU VERİLİR?

Karaciğer nakli için organ vericisi olan kişilere ameliyattan sonra ortalama olarak 45 gün, organ nakli yapılan kişilere de 90 gün süreli istirahat raporu verilir.

TEDAVİ;

1-KARACİĞER NAKLİNDEN SONRA NE TÜR İLAÇLAR KULLANILMASI GEREKİR?

Karaciğer naklinden sonra naklin başarılı olması bazı risklerin azaltılması için çeşitli ilaçlar kullanılmaktadır. Genel olarak nakledilen organın reddini önleyen ilaçlar ve bu ilaçların yol açabileceği enfeksiyonlar için koruyucu ilaçların kullanılması gerekmektedir.

2-KARACİĞER NAKLİNDEN SONRA İLAÇLARIN DÜZENLİ KULLANILMASI NEDEN ÖNEMLİDİR?

Karaciğer naklinden sonra ilaçların

düzenli kullanılması çok önemlidir.

Çünkü önerilen dozlarda ve zamanlarda düzenli olarak kullanılan ilaçlar düzenli, tutarlı kan seviyeleri oluşturur. Yetersiz ilaç seviyeleri organın reddine, yüksek ilaç seviyeleri ise başta enfeksiyonlar olmak üzere çeşitli istenmeyen etkilere neden olabilir.

3-KARACİĞER NAKLİNDEN SONRA NE KADAR SÜREYLE İLAÇ KULLANILMASI GEREKİR?

Karaciğer naklinden sonra ömür boyu ilaç kullanımı gerekmektedir. İlk zamanlar fazla miktarda olan ilaçlar birkaç ay sonra oldukça azalmakta ve hastanın ilaçları kullanması son derece kolaylaşmaktadır.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASI AŞIRI TÜYLENME OLUR MU?

Karaciğer naklinden sonra kullanılması gereken bazı ilaçlar aşırı tüylenmeye yol açabilir. Özellikle karaciğer reddinin engellenmesi amacıyla kullanılan bazı ilaçlar hastalarda aşırı tüylenmeye yol açabilir.

5-KARACİĞER NAKLİNDEN SONRA KULLANILAN İLAÇLARIN YAN ETKİLERİ VAR MIDIR?

Karaciğer naklinden sonra kullanılan ilaçların bazı yan etkileri görülebilir. Bu yan etkiler arasında titreme baş ağrısı, böbrek yetmezliği, kan şekeri yükselmesi ve ishal sayılabilir. Sayılan bu yan etkiler dışında başka istenmeyen etkiler de görülebilir. Tedavi sırasında herhangi bir olumsuz durum ortaya çıktığında gecikmeden doktora başvurulmalıdır.

6-NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLER BÖBREK FONKSİYONLARINI ETKİLER Mİ?

Karaciğer naklinden sonra uygulanan bazı tedaviler böbrek fonksiyonlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Nakil sonrası yapılan düzenli kontrollerde böbrek fonksiyonları da takip edilir ve gerektiğinde uygun önlemler alınabilir ve tedavi düzenlemeleri yapılabilir.

7- NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLER NEDENİYLE ŞEKER HASTALIĞI GELİŞEBİLİR Mİ?

Karaciğer naklinden sonra uygulanan özellikle kortizon gibi tedaviler şeker hastalığı gelişme riskini artırabilir. Bu nedenle düzenli takiplerde kan şekeri de ölçülür. Şeker hastalığının geliştiği durumda uygun tedavi düzenlemeleri yapılır ve gerekli önlemler alınır.

8- NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLER SONUCUNDA HİPERTANSİYON VE KALP HASTALIĞI GELİŞME RİSKİ VAR MIDIR?

Karaciğer naklinden sonra uygulanan tedaviler bazen hipertansiyona ve bazı kalp hastalıklarına yol açabilir. Bu durumda konu ile ilgili tedavi yöntemleri uygulanabilir; yaşam tarzıyla ilgili bazı önlemler alınabilir.

9- NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLER KANSER GELİŞME RİSKİNİ ATTIRIR MI?

Karaciğer naklinden sonra organ reddi baskılamak için kullanılan ilaçlar bazı

kanserlere yönelik riski attırabilir. Karaciğer nakli yapılan hastalar deri kanseri riskine önlem olarak güneş ışınlarından korunmak için uygun önlemler almalıdır.

10- NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLER NÖROLOJİK SORUNLARA NEDEN OLABİLİR Mİ?

Karaciğer naklinden sonra uygulanan tedaviler bazı nörolojik sorunlara yol açabilir. Ellerde titremei el ve ayaklarda karıncalanma hissi, sinirlilik gibi belirtiler ortaya çıkarsa doktora danışılmalıdır. Bu tür belirtiler genellikle zaman içinde azalma eğilimi gösterir.

11-KARACİĞER HASTALIĞININ NAKİL ÖNCESİ VE NAKİL SONRASI UYGULANAN TEDAVİLERİ KEMİK ERİMESİNE NEDEN OLUR MU?

Karaciğer hastalığının nakil öncesi ve nakil sonrası uygulanan tedavileri kemik erimesi riskini artırılabilir. Özellikle organ reddine yönelik ilaçların yüksek dozlarda verildiği ilk aylarda kemik erimesi riski daha yüksektir. Kalsiyum ve D vitamininden zengin dengeli bir beslenme, fiziksel olarak aktif bir yaşam sigara ve alkol kullanmamayı da içeren sağlıklı bir yaşam tarzının sürdürülmesi kemik sağlığını arttırmak için yararlı olabilir.

ENFEKSİYON;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ENFEKSİYON RİSKİ VAR MIDIR?

Karaciğer naklinden sonra kullanılan bazı ilaçlar vücudun enfeksiyonlara karşı

mücadele gücünü azaltabileceğinden, enfeksiyon gelişme riski yükselebilir. Bazı önlemler alarak enfeksiyon riski azaltılabilir. Enfeksiyondan korunma yolları için nakil ekibinden ayrıntılı bilgi alınmalıdır.

2-KARACİĞER NAKLİ SONRASI ENFEKSİYON BELİRTİLERİ NELERDİR, ENFEKSİYONDAN KORUNMAK İÇİN NELER YAPILIR?

Karaciğer naklinden sonraki dönemde ortaya çıkan enfeksiyonlar çeşitli belirtilerle kendini gösterebilir. Sık karşılaşılan belirtiler arasında 38 derecenin üzerinde ateş, ishal, bulantı, kusma, açıklanamayan baş ağrısı, yorgunluk, iştahsızlık, nefes darlığı, idrarda yanma, karın ağrısı, deri veya göz akı renginde değişiklik, deride döküntü, yutkunurken ağrı ve zorluk sayılabilir. Bu belirtilerden bazıları tek başına enfeksiyon göstergesi olmayabilir, ancak bu tür şikayetler ortaya çıktığında gecikmeden doktora başvurulmalıdır.

Enfeksiyondan korunmak için çeşitli önlemler alınabilir. Yeterince dinlenmek, sağlıklı ve dengeli beslenmek, ilk 3 ayda maske takmak, toplu taşıma araçlarına binerken maske takmak, grip dönemlerinde kalabalık ortamlardan kaçınmak, tuvaletten sonra ve yemeklerden önce elleri yıkamak ve havlu, tırnak makası, cımbız, törpü gibi eşyaları kişiye özel olarak kullanmak enfeksiyonlardan korunmaya yardımcı olabilir.

3-KARACİĞER NAKLİ SONRASI KORUYUCU MASKE NE ZAMAN VE HANGİ ORTAMLARDA KULLANILMALIDIR?

Karaciğer nakli sonrasında ilk 3 ayda

maske takılmalıdır. Üç aydan sonra sadece kalabalık ortamlarda maske takılması yeterli olabilir. Maske kullanımı enfeksiyon bulaşma riskini azaltacaktır.

4-EVDE ATEŞLİ HASTALIĞI OLAN VARSA NE YAPILMALIDIR?

Karaciğer naklinden sonra enfeksiyon geçirme riski artar. Bu nedenle karaciğer nakli yapılmış bir hastanın kaldığı evde ateşli hastalık geçiren biri olduğunda, hasta mümkün olduğu kadar ortam değiştirmelidir.

Böylece nakil hastasına enfeksiyon bulaşma riski azaltılmış olacaktır.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASINDA HANGİ AŞILAR YAPILMALIDIR?

Karaciğer nakli yapılmış hastalara üç aydan sonra canlı aşılardan hariç her tür aşı yapılabilir.

Ancak hangi aşılardan yapılmasının gerektiği doktora danışılmalıdır.

6-EVDE YAŞAYAN DİĞER KİŞİLERE HANGİ AŞILAR YAPILMALIDIR?

Karaciğer nakli yapılmış hastalarla aynı evde yaşayan diğer kişilere rutin aşılardan yapılabilir.

KOMPLİKASYONLAR;

1-KARACİĞER NAKLİ SONRASI NE TÜR KOMPLİKASYONLAR GÖRÜLEBİLİR?

Karaciğer naklinden sonra cerrahi ile ilgili ya da cerrahi dışı bazı komplikasyonlar

görülebilmektedir.

Cerrahi komplikasyonlara örnek olarak; damarsal bağlantılarda tıkanıklık veya darlıklar, kanama, safra yolu bağlantılarında kaçak ve darlıklar ile kesi yerinde fıtık sayılabilir.

Cerrahi olmayan komplikasyonlar arasında ise; diyabet yani şeker hastalığı, kanda yüksek kolesterol ve trigliserid düzeyleri, tümör nüksü, hastalığın tekrarlama, kemik erimesi, böbrek yetmezliği ve organ reddi yer almaktadır.

2-KARACİĞER NAKLİ BAŞARISIZ OLURSA NE YAPILIR?

Karaciğer nakli bazen başarısız sonuç verebilir. Böyle bir durumda tekrar karaciğer nakli yapılma olasılığı düşünülmelidir. Bu tür bir durumda nakil ekibi gerekli bilgiyi verecektir.

3-KARACİĞER NAKLİ TEKRARLANABİLİR Mİ?

Karaciğer naklinin başarısız olduğu durumlarda karaciğer nakli tekrarlanabilir.

4-KARACİĞER NAKLİ SONRASI AYNI HASTALIK TEKRARLAR MI?

Karaciğer naklinden sonra aynı hastalık tekrarlayabilir. Nakil sonrası aynı hastalığın tekrarlama olasılığı ve bunun önlenmesi için alınabilecek önlemler konusunda nakil ekibinden bilgi alınabilir.

5-KARACİĞER NAKLİ SONRASI YENİ GELİŞEN BİR KARACİĞER HASTALIĞI RİSKİ VAR MIDIR?

Karaciğer naklinden sonra yeni bir karaciğer hastalığının gelişme riski söz konusu olabilir. Örneğin başka bir hastalık nedeniyle yapılan karaciğer naklinin ardından yeni takılan karaciğerde Hepatit B veya C enfeksiyonu gelişebilir.

6-KARACİĞER REDDİ NE DEMEKTİR, NASIL ANLAŞILIR?

Karaciğer reddi, nakledilen organın hastanın savunma hücreleri tarafından işgal edilerek çalışamaz hale getirilmesidir. Red olayı, nakledilen karaciğerin uygun şekilde fonksiyon görmemesiyle ve yapılan analizlerle ve asıl biyopsi yapılarak patoloji ile anlaşılır.

7-KARACİĞER REDDİ ÖNLENEBİLİR Mİ, NASIL TEDAVİ EDİLİR?

Karaciğer reddi, riski uygun tedavilerle önemli ölçüde azaltılabilir. Organ reddini önleyen ilaçlar hastalar tarafından ömür boyu alınmaktadır. Buna rağmen gelişen organ redleri yapılan çeşitli uygulamalarla tedavi edilebilir.

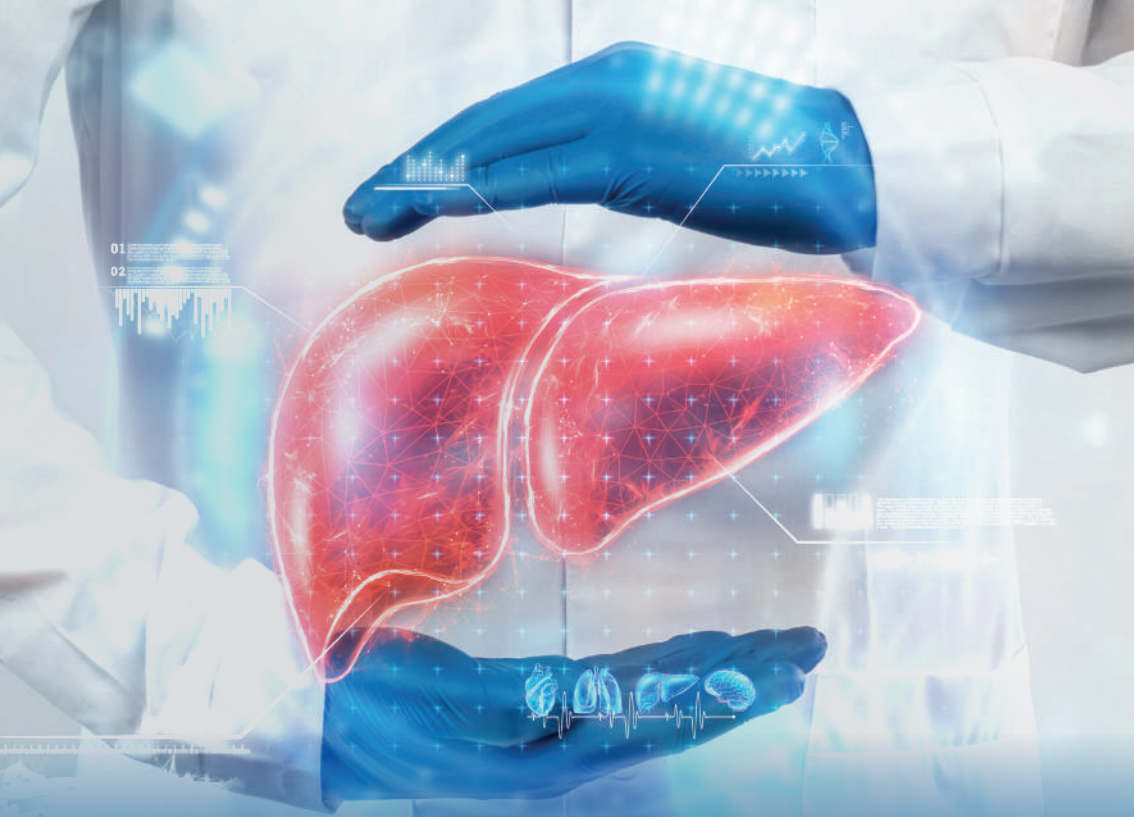
8-KARACİĞER NAKLİ İLE YAŞAM SÜRESİ NE KADARDIR?

Karaciğer nakli normal bir yaşam sürdürülmesinin önünde bir engel değildir. Başarılı bir karaciğer naklinden sonra ilaçlara bağlı her hangi bir komplikasyon gelişmediği sürece nakil yapılan kişi normal yaşamını sürdürebilir.

**YAŞAMAK GÜZEL
YAŞATMAKDA...**

KARACİĞER NAKLİ ÖNCESİ

SIKÇA SORULAN SORULAR

**ORGAN
NAKLİ
MERKEZİ**

HAYATI BAĞIŞLA